

משימה 2

השבת במרחב הציבורי (ראו משימה בעמ' 57)

מבוא

בציר "מחזור הזמנים" בכיתה ז' מעמידה תכנית הלימודים במרכז את העיסוק בשבת כחלק מעיצוב תפיסת הזמן היהודית. התלמידים נדרשים לבחון את הערכים החברתיים והאישיים של השבת ואת ההשלכות שלהם על הזהות היהודית והישראלית של היחיד ושל החברה. בחינה זו מזמנת דיון על דמותה של השבת במרחב הציבורי במדינת ישראל, תוך התייחסות למגוון הזהויות היהודיות-ישראליות בחברה וגיבוש עמדה על אופייה הרצוי של השבת במדינת ישראל.

על המשימה

מטרת המשימה להעריך את יכולתם של התלמידים להביע עמדה על ערכי השבת שיש לשמר במרחב הציבורי, תוך הכרת מגוון העמדות של הציבור הישראלי ותוך ניסיון להגיע להסכמה רחבה.

לפיכך, התלמידים נדרשים להכיר מגוון עמדות ותפיסות של קבוצות שונות בחברה הישראלית בנוגע לאופייה של השבת במרחב הציבורי, תוך הבנת הערכים העקרוניים של כל קבוצה.

במשימה מתבקשים התלמידים לייצג את העמדות השונות באמצעות טקסטים שעליהם לבחור לשלב בדף ללימוד בחברותא.

המשימה תתבצע בחמישה שלבים:

- א. בחירת חמישה טקסטים המייצגים את חמש העמדות הנדרשות במשימה, מתוך מבחר הטקסטים בספרי הלימוד ובנספח למשימה (נספח – טקסטים אפשריים לבחירה).
- ב. ניסוח כותרת לכל טקסט. הכותרת צריכה לרמז על תוכנו של הטקסט ועל העמדה שהוא מייצג.
- ג. ניסוח ארבע שאלות לפחות שלפיהן יונחה הדיון בעניין ההסכמות והווייתורים היכולים להוביל להסכמה בין הצדדים.
- ד. תכנון וביצוע דף ללימוד בחברותא, תוך חשיבה על הצד האסתטי שלו.
- ה. השלב החמישי – ניסוח דף הסבר אשר יציג את הטקסטים שנבחרו ואת הנימוקים לבחירתם. אפשר להיעזר בהצעה המצורפת לארגון דף ההסבר.

המלצות להצגת המשימה בכיתה

א. החומרים שיחולקו לתלמידים לשם ביצוע המשימה

- **משימה 2: השבת במרחב הציבורי** – דף ובו הנחיות למשימה שעל המורים להציג ולתווך. חשוב מאוד לקרוא את ההנחיות להצגת המשימה ולפעול ברוח ההנחיות האלה.
- **מחווה** – חשוב מאוד להציג את המחווה לתלמידים לפני ביצוע המשימה. הצגת המחווה בתיווך המורה תאפשר הכוונה עצמית ועצמאית של התלמידים במהלך ביצוע המשימה.
- **דף עזר: הצעה לתבנית דף ללימוד בחברותא; הצעה לארגון דף ההסבר** – דף היכול להקל על תלמידים הזקוקים לעזרה בארגון התוצרים. יש להציג לתלמידים על פי שיקול דעת המורה.
- **נספח: טקסטים אפשריים לבחירה** – יש להציגו לצד ספר הלימוד.

ב. חזרה וחיבור לנלמד – יש להבהיר לתלמידים את מטרות המשימה, ומומלץ להזכיר להם שביכולתם להיעזר בטקסטים בספר הלימוד העוסקים באופייה ובערכיה של השבת וכן בעמדות השונות של החברה הישראלית על אופייה של השבת במרחב הציבורי.

ג. חשוב להזכיר לתלמידים מהי מטרתו של הדף ללימוד בחברותא, ולהציע כמה אפשרויות לארגונו.

ד. קריאת המשימה – מומלץ לקרוא עם התלמידים את המשימה כאשר הטקסט נגד עיניהם (או לאפשר להם קריאה עצמאית והעלאת שאלות וקשיים). חשוב לחזור ולהדגיש את מטרות המשימה ומהו התוצר המצופה. יש להסביר לתלמידים שביצוע המשימה משמש כלי הערכה וכן נותן הזדמנות להעמיק את הלמידה. בתום הקריאה יש לאפשר לתלמידים להתייחס למשימה ולשאל שאלות. יש להסביר לתלמידים שהמשימה תבוצע בשלבים ובליוי המורה. מומלץ לחלק את החומרים הנדרשים לפני מתן זמן נוסף לקריאה חוזרת ולשאלות נוספות, אם יעלו. חשוב להקפיד על קריאת החומרים שיחולקו לפני תחילת העבודה.

ה. קריטריונים לבחירת הטקסטים – לפני תחילת העבודה כדאי לערוך שיחה מקדימה עם התלמידים ולברר את הקריטריונים לבחירת הטקסטים:

- טקסטים שהתלמידים מזהים בהם עמדה ברורה על אופייה של השבת במרחב הציבורי.
- טקסטים המייצגים עמדות שונות בחברה הישראלית.
- טקסטים הכוללים פרטים עקרוניים בעמדה המיוצגת, וכן פרטים שבעל העמדה יוכל להתפשר עליהם.

ו. חשוב מאוד לאפשר לתלמידים לבחור גם טקסטים חזותיים.

ז. בחירת בן זוג לעבודה בחברותא – התלמידים יציגו ויסיבירו בכיתה שתיים – שלוש דרכים שלהם "לשמור על השבת". התלמידים יזהו בני זוג "השומרים על השבת" בדרכים דומות לשלהם או שונות משלהם, ולפי קריטריון זה יתחלקו לזוגות. **אם יהיו תלמידים שלא ימצאו בן זוג, על המורים לסייע להם למצוא בן זוג לפי קריטריונים המצדיקים עבודה משותפת.**

ח. הצגת התוצר המצופה והמחווה – לפני שהתלמידים מתחילים את העבודה בזוגות, מומלץ לחזור ולהדגיש מהו התוצר המצופה. יש להתייחס ללוח הזמנים, לצד האסתטי של התוצר וגם למחווה. יש לחלק לתלמידים עותק של המחווה ולהסביר להם כי הוא מציג את המרכיבים שייבדקו כדי להעריך את ההצלחה במשימה. יש להציג את שלוש רמות הביצוע של כל מרכיב במחווה ולאתגר את התלמידים לשאוף לרמת הביצוע הגבוהה ביותר.

על המורים להביא בחשבון את השונות בין התלמידים, ועל כן יש להציע לאלה הנזקקים לעזרה את דף העזר המצורף למשימה. תלמידים חזקים יארגנו את המידע בכוחות עצמם.

שילוב המשימה בתהליך ההוראה-למידה

- ◀ השבת היא אידאל תרבותי המייצג ערכים חברתיים כלל-אנושיים וערכים דתיים-לאומיים. הערכים החברתיים מקובלים על רוב היהודים בחברה הישראלית, ואילו הערכים הדתיים-לאומיים מעוררים מחלוקות ולעתים אף גורמים לעימותים בין קבוצות שונות. מטרת המשימה לאפשר לתלמידים להכיר ולהבין עמדות השונות משלהם, ולהגיע להסכמות ולפשרות מתוך אמפתיה וסובלנות, תוך בירור מקומה של השבת ושל ערכיה בחייהם ובזהותם.
- ◀ בתהליך ההוראה-למידה בכיתה ז מתבקשים התלמידים לבחון את זהותם היהודית והישראלית ביחס לנושאים שונים, ובהם נושא השבת. חשוב שהתלמידים יבחנו את עמדתם ביחס לערכיה של השבת, יבחנו מה חשוב להם לשמר במרחב הציבורי ומה הם היו רוצים לשנות, תוך התחשבות בעמדות של קבוצות אחרות.
- ◀ ברוב ספרי הלימוד העיסוק בנושא השבת מתחיל בבירור הערכים החברתיים של השבת במקורות ובקטעי הגות. מעט ספרי לימוד מתייחסים גם לערכים הדתיים-לאומיים של השבת, ורובם מתייחסים לאופייה של השבת במרחב הציבורי כסיכום וכדיון על הנלמד. מומלץ לשלב את המשימה בשלב זה של תהליך ההוראה-למידה.
- ◀ מטרת המשימה לאפשר דיון המקדם סובלנות לעמדות שונות של קבוצות שונות בחברה היהודית-ישראלית, והיא יכולה לשמש דגם להוראה ולעיסוק בכל סוגיה שיש עליה מחלוקת. לפיכך, אפשר להשתמש במשימה זו בהיקף מצומצם יותר גם בנושאי לימוד אחרים בתכנית הלימודים של כיתה ז.

המלצות להמשך הפעילות בכיתה לאחר ביצוע המשימה

- ◀ חשיפת התלמידים לתוצרים של כל תלמידי הכיתה, ואם אפשר, של כל תלמידי השכבה, היא אמצעי חשוב לקידום הסובלנות כלפי עמדות שונות ואורחות חיים מגוונים. דפי החברותא שאותם יצרו התלמידים יהוו כר נרחב למפגש עם מבחר סוגיות, דילמות ועמדות בנוגע לאופייה של השבת במרחב הציבורי. על כן, מומלץ לחשוף את התלמידים לכמה שיותר דפים כאלה ולאפשר להם לקיים דיונים סביבם.
- ◀ בשיעור האחרון של השבוע אפשר לערוך מפגש למידה סביב תוצר אחד מתוך מגוון התוצרים.
- ◀ מומלץ ליצור לקט של דפים ללימוד בחברותא ולהשאירו בספריית בית הספר לצורך למידה. אפשר להשתמש בלקט הזה באספות ההורים כדי להדגים להם נושא שנלמד במקצוע הזה או דרך למידה.
- ◀ בתי ספר המקיימים קשרים עם בתי ספר ממ"ד או המעוניינים לקדם הידברות עם בתי ספר אחרים בקהילתם, מוזמנים ליזום מפגש של לימוד משותף שיעסוק בעמדות השונות ויקדם סובלנות והכרת "האחר".

משימה זו עוסקת בשלושה מרכיבים:

- רכישת ידע על לוח השנה העברי והשפעתו על הזהות היהודית
- בירור עמדות סביב תפיסת "הזמן היהודי" וסביב השבת כ"היכל הזמן"
- דיון בתפיסת השבת כאידאל תרבותי מתגשם

